गण्डकी विश्वविद्यालयको स्थापना, व्यवस्थापन र सञ्चालन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावनाः समृद्ध राष्ट्र निर्माण गर्न जीवनोपयोगी मूल्य, मान्यतामा आधारित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रतिष्पर्धा गर्न सक्षम र नेतृत्वदायी जनशक्ति तयार गर्न गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने उद्देश्यले गण्डकी विश्वविद्यालय स्थापना गरी सञ्चालन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

गण्डकी प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यस ऐनको नाम "गण्डकी विश्वविद्यालय ऐन, २०७६" रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,–

(क) "अध्यक्ष" भन्नाले न्यासिक परिषद् (बोर्ड अफ ट्रस्टिज्) को अध्यक्ष सम्झनुपर्छ।

(ख) "अनुसन्धान केन्द्र" भन्नाले विश्वविद्यालय मातहतका अनुसन्धान केन्द्र सम्झनुपर्छ।

(ग) "अन्वेषण तथा आविष्कार केन्द्र" भन्नाले विश्वविद्यालय मातहतका अन्वेषण तथा आविष्कार केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(घ) "उपकुलपति" भन्नाले दफा २५ बमोजिम नियुक्त उपकुलपति सम्झनुपर्छ।

(ङ) "कार्यकारी परिषद्" भन्नाले दफा १० बमोजिम गठन भएको कार्यकारी परिषद् सम्झनुपर्छ।

(च) "कुलपति" भन्नाले दफा २३ बमोजिम नियुक्त कुलपति सम्झनुपर्छ।

(छ) "क्याम्पस" भन्नाले विश्वविद्यालयको आङ्गिक क्याम्पस सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त सामुदायिक तथा निजी क्याम्पस समेतलाई जनाउँछ ।

(ज) "डीन" भन्नाले संकायका प्रमुख सम्झनुपर्छ।

(झ) “तोकिएको वा तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(ञ) “न्यासिक परिषद्” भन्नाले दफा ७ बमोजिम गठन भएको न्यासिक परिषद् सम्झनुपर्छ।

(ट) “प्रशिक्षण केन्द्र” भन्नाले विश्वविद्यालय मातहतका प्रशिक्षण केन्द्र सम्झनुपर्छ।

(ठ) “प्राज्ञिक परिषद्” भन्नाले दफा११ बमोजिम गठन भएको प्राज्ञिक परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(ड) “प्रमुख” भन्नाले क्याम्पस, तालीम केन्द्र, प्रशिक्षण केन्द्र, शिक्षालय, प्राविधिक प्रतिष्ठान, अनुसन्धान केन्द्र वा अन्वेषण तथा आविष्कार केन्द्रको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(ढ) “रजिष्ट्रार” भन्नाले दफा २७ बमोजिम नियुक्त रजिष्ट्रार सम्झनु पर्छ ।

(ण) “विश्वविद्यालय” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापित“ गण्डकी विश्वविद्यालय”सम्झनुपर्छ।

(त) “विज्ञ समूह” भन्नाले दफा १५ बमोजिम गठित विज्ञ समूह सम्झनुपर्छ।

(थ) “सल्लाहकार परिषद्” भन्नाले दफा २२ बमोजिम गठन भएको सल्लाहकार परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(द) “संकाय” भन्नाले विश्वविद्यालयका संकाय सम्झनुपर्छ।

(ध) “शिक्षक” भन्नाले प्राध्यापक, सहप्राध्यापक, उपप्राध्यापक र प्रशिक्षकलाई सम्झनुपर्छ र सो शब्दले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा शिक्षक भनी तोकिएको व्यक्तिसमेतलाई जनाउँछ।

(न) “शिक्षण संस्था” भन्नाले क्याम्पस, तालीम केन्द्र, प्रशिक्षण केन्द्र, अनुसन्धान केन्द्र, प्राविधिक प्रतिष्ठान, शिक्षालय वा अन्वेषण तथा आविष्कार केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद -२

विश्वविद्यालयको स्थापना

३. **विश्वविद्यालयको स्थापनाः**(१) गण्डकी प्रदेशमा कला, विज्ञान, प्रविधि, व्यवस्थापन, कानून, शिक्षा लगायतका विषयमा अनुसन्धानमूलक तथा व्यवसायिक उच्च शिक्षा प्रदान गर्नका लागि गण्डकी विश्वविद्यालय स्थापना गरिएको छ ।

(२) विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालय प्रदेश सरकारले तोकेको स्थानमा रहनेछ ।

४. **विश्वविद्यालय स्वशासित र संगठित संस्था हुने:** (१) विश्वविद्यालय अविछिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको काम कारवाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) विश्वविद्यालयले प्रचलित कानून बमोजिम व्यक्ति सरह चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

तर विश्वविद्यालयले अचल सम्पत्ति बेचबिखन गर्दा प्रदेश सरकार मार्फत नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(४) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह नालिस उजूर गर्न र विश्वविद्यालय उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजूर लाग्न सक्नेछ ।

(५) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह करार गर्न, करार बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न तथा दायित्व निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद – ३

विश्वविद्यालयको संगठन संरचना

५. **विश्वविद्यालयको संगठन संरचना:** विश्वविद्यालयको संगठन संरचनामा देहाय बमोजिमका अंगहरु रहनेछन्:-

(क) न्यासिक परिषद्,

(ख) कार्यकारी परिषद्,

(ग) प्राज्ञिक परिषद्,

(घ) जनशक्ति व्यवस्थापन समिति,

(ङ) संकाय,

(च) आङ्गिक क्याम्पस,

(छ) प्राविधिक प्रतिष्ठान,

(ज) अनुसन्धान केन्द्र र अन्वेषण तथा आविष्कार केन्द्र,

(झ) तोकिए बमोजिमका अन्य निकाय ।

६. **विश्वविद्यालयका पदाधिकारीः** विश्वविद्यालयमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारी रहने छन् :-

(क) अध्यक्ष,

(ख) कुलपति,

(ग) उपकुलपति,

(घ) रजिष्ट्रार,

(ङ) डीन,

(च) आङ्गिक क्याम्पस, प्राविधिक प्रतिष्ठान, अनुसन्धान केन्द्र, अन्वेषण तथा आविष्कार केन्द्रका प्रमुख ।

परिच्छेद - ४

न्यासिक परिषद्

७. **न्यासिक परिषद्को गठनः**(१) विश्वविद्यालयको सर्वोच्च निकायको रुपमा एक न्यासिक परिषद् रहनेछ ।

(२) न्यासिक परिषद्मा देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहनेछन्:-

(क) कुलपति -सदस्य

(ख) प्रदेश सचिव, शिक्षा क्षेत्र हेर्ने प्रदेश सरकारको मन्त्रालय -सदस्य

(ग) प्राज्ञिक, समाजसेवी, दाता, लगानीकर्ता र प्रतिष्ठित व्यक्तिहरु मध्येबाट कम्तीमा पाँच जना महिला सहित पन्ध्र जना -सदस्य

(३) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमका सदस्यहरुमा आवश्यकता अनुसार बढीमा पाँच जना सम्म गैरआवासीय नेपाली समेत रहन सक्नेछन् ।

(४) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमका सदस्यहरु पहिलो पटक नियुक्ति गर्न प्रदेश सरकारले शिक्षा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रीको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय सिफारिस समिति गठन गर्नेछ। सो

समितिले त्यस्ता सदस्यहरुका लागि तेइस जना सम्भाव्य व्यक्तिहरुको नाम सिफारिस गर्नेछ र सो समितिले सिफारिस गरेका व्यक्तिहरु मध्येवाट मुख्यमन्त्रीले उपदफा (२) को खण्ड (ग) वमोजिमका सदस्यहरुको नियुक्ति गर्नेछ ।

(५) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमको प्राज्ञिक सदस्य हुनका लागि कम्तीमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी उपकुलपति वा डीनमा नियुक्त हुन योग्यता पुगेको वा कम्तीमा दश वर्षको प्राध्यापन वा प्राज्ञिक क्षेत्रको अनुभव हासिल गरेको व्यक्ति हुनु पर्नेछ।

(६) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमका सदस्यहरु मध्येबाट न्यासिक परिषद्ले नेपाली नागरिक सदस्यलाई अध्यक्षको रुपमा चयन गर्नेछ। अध्यक्षको चयन गर्ने प्रयोजनका लागि बस्ने न्यासिक परिषद्को बैठकको अध्यक्षता कुलपतिले गर्नेछ ।

(७) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमका सदस्यहरुको पदावधि छ वर्षको हुनेछ। प्रत्येक दुई वर्षमा एक तिहाई सदस्यको पदावधि समाप्त हुनेछ।

तर, पहिलो पटक सदस्यको पदावधि कायम गर्दा गोला प्रथाद्वारा एक तिहाईको दुई वर्ष, अर्को एक तिहाईको चार वर्ष र बाँकी एक तिहाईको छ वर्षको हुने गरी पदावधि कायम गरिनेछ। अध्यक्ष न्यासिक परिषद्को सदस्य रहेसम्म मात्र आफ्नो पदमा बहाल रहनेछ।

(८) न्यासिक परिषद्ले उपदफा (७) बमोजिम सदस्यहरु रिक्त हुनुभन्दा कम्तिमा एक महिना अगाडि रिक्त हुने पदका लागि तोकिए बमोजिम सदस्यहरु चयन गर्नेछ। त्यसरी चयन भएका सदस्यहरुले उपदफा (७) बमोजिम पद रिक्त भएपछि पद बहाली गर्नेछन्।

(९) न्यासिक परिषद्का अध्यक्ष र उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम नियुक्त सदस्यहरुले पारिश्रमिक पाउने छैनन्। निजहरुले पाउने बैठक भत्ता लगायतका अन्य सेवा सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(१०) उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम नियुक्त सदस्यको कार्य क्षमताको अभाव वा खराब आचरण भएको वा इमान्दारितापूर्वक आफ्नो पदीय कर्तव्य पालना नगरेको वा बदनीयतपूर्वक काम कारवाही गरेको वा शारीरिक वा मानसिक अस्वस्थताका कारण आफ्नो पदीय जिम्मेवारी पूरा गर्न असमर्थ रहेको भनी प्रदेश सरकारले गठन गरेको सम्बन्धित विषयका विज्ञहरु सम्मिलित तीन सदस्यीय छानबिन समितिको सिफारिसको आधारमा त्यस्ता सदस्यलाई प्रदेश सरकारले पदमुक्त गर्न सक्नेछ। छानबिन समितिले कारवाहीको सिफारिस गर्नु अगाडि त्यस्तो सदस्यलाई सुनुवाइको मौका दिनु पर्नेछ ।

(११) न्यासिक परिषद्ले विश्वविद्यालयको हित विपरित काम गरेमा वा विश्वविद्यालयको उद्देश्य प्राप्ति गर्न असक्षम भएमा वा न्यासिक परिषद्का सदस्यहरुबीच गम्भीर मतभेद वा विवाद भई

वा विश्वविद्यालयमा भ्रष्टाचार वा आर्थिक अनियमितता भई विश्वविद्यालय सञ्चालनमा बाधा परेमा न्यासिक परिषद्का एक चौथाई सदस्यले निवेदन दिएमा मुख्यमन्त्रीले समिति गठन गरी सो समितिको प्रतिवेदनको आधारमा छानविन गरी विद्यमान न्यासिक परिषद् विघटन गर्न सक्नेछ र त्यसरी विघटन गरेपछि विश्वविद्यालयको सु-सञ्चालनका लागि न्यासिक परिषद् पुनर्गठन गर्न यस दफाबमोजिमको कारवाही गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ ।

(१२) कुलपतिले न्यासिक परिषद्को सचिवको रुपमा समेत काम गर्नेछ।

(१३) न्यासिक परिषद् सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

८. **न्यासिक परिषद्को बैठकः** (१) न्यासिक परिषद्को बैठक सामान्यतया चार महिनाको एकपटक बस्नेछ र अध्यक्षले आवश्यकता अनुसार सो अवधि अगावै पनि बैठक बोलाउन सक्नेछ।

(२) न्यासिक परिषद्को बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ। निजको अनुपस्थितिमा कुलपतिले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(३) न्यासिक परिषद्को बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(४) बैठक बस्नुभन्दा सामान्यतया अठ्चालीस घण्टा अगावै बैठकको मिति, समय, स्थान र बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्यसूची सहितको सूचना सचिवले सबै सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(५) कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरु उपस्थित नभई बैठकको गणपूरक संख्या पुगेको मानिने छैन ।

(६) बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ। मत बराबर भएमा बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ।

(७) न्यासिक परिषद्ले तत्काल कुनै कार्य गर्नुपर्ने भएमा र न्यासिक परिषद्को बैठक सो समयमा बस्न सक्ने अवस्था नभएमा न्यासिक परिषद्ले गर्नुपर्ने त्यस्तो कार्यका सम्बन्धमा सबै सदस्यलाई विद्युतीय माध्यमबाट जानकारी गराई तोकिए बमोजिम विद्युतीय मेल मार्फत बहुमत सदस्यहरुको लिखित सहमतिमा त्यस्तो कार्य गर्न सकिनेछ।

(८) बैठकको निर्णय न्यासिक परिषद्को सचिवले प्रमाणित गर्नेछ।

(९) बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

९. **न्यासिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः**(१) न्यासिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विश्वविद्यालयको नीति निर्धारण गर्ने,

(ख) विश्वविद्यालयको दीर्घकालीन योजना स्वीकृत गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयको वार्षिक बजेट र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयका लागि आवश्यक नियमावली तथा विनियमावली स्वीकृत गर्ने,

(ङ) विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन, सञ्चालन, संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्ने,

(च) विश्वविद्यालय अन्तर्गतका अङ्ग, पदाधिकारी वा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसलाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(छ) विश्वविद्यालयको जनशक्ति नीति र योजना स्वीकृत गर्ने,

(ज) कुलपतिको वार्षिक कार्य सम्पादनको मूल्याङ्कन गर्ने,

(झ) विश्वविद्यालयमा सुशासन कायम गर्ने,

(ञ) आवश्यकता अनुसार संकाय र शिक्षण संस्था खोल्ने, गाभ्ने, स्थानान्तरण गर्ने र खारेज गर्ने,

(ट) स्वदेशी वा विदेशी शिक्षण संस्थालाई तोकिए बमोजिम सम्बन्धन दिने र त्यस्तो संस्थासँगको सम्बन्धन खारेज गर्ने,

(ठ) संकाय तथा शिक्षण संस्थाको व्यवस्थापन तथा रेखदेख र निरीक्षण गर्ने,

(ड) निजी क्षेत्रमा गैर नाफामूलक क्याम्पस स्थापना गर्न स्वीकृति दिने र सम्बन्धन प्रदान गर्ने,

(ढ) यस विश्वविद्यालय एवं यस विश्वविद्यालयबाट मान्यता तथा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस र शिक्षण संस्थाको विकासको लागि स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थासँग सम्बन्ध कायम गर्ने,

(ण) छात्रवृत्ति, पदक र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने,

(त) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा ख्याति प्राप्त विशिष्ट व्यक्तिलाई मानार्थ उपाधि प्रदान गर्ने,

(थ) विश्वविद्यालय अन्तर्गत खेलकुद र कल्याणकारी कार्यक्रमको व्यवस्था र सञ्चालन गर्ने,

(द) लेखा परीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल गरी आवश्यक निर्देशन दिने,

(ध) विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धित अन्य आवश्यक काम गर्ने, गराउने ।

(२) न्यासिक परिषद्ले उपदफा (१) को खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) बमोजिमका अधिकार बाहेकका आफूलाई प्राप्त अन्य अधिकार आवश्यकता अनुसार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) न्यासिक परिषद्ले आफ्नो कामलाई व्यवस्थित गर्न तोकिए बमोजिमका उपसमिति बनाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद - ५

कार्यकारी परिषद्

१०. कार्यकारी परिषद्को गठनः (१) विश्वविद्यालयमा देहायका सदस्य भएको एक कार्यकारी परिषद् रहनेछः-

(क) कुलपति -संयोजक

(ख) उपकुलपति -सदस्य

(ग) डीनहरु मध्येबाट कुलपतिले तोकेका दुई जना -सदस्य

(घ) विश्वविद्यालय अन्तर्गतका केन्द्र र प्रतिष्ठानका प्रमुख मध्येबाट कुलपतिले तोकेका दुई जना -सदस्य

(ङ) रजिष्ट्रार -सदस्य सचिव

(२) कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) न्यासिक परिषद्का निर्णय र निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

(ख) कुलपतिको काम कारवाहीमा सहयोग गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयको वार्षिक बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा गर्न कुलपतिलाई सहयोग गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयका लागि भौतिक पूर्वाधार, स्रोत र साधनको व्यवस्थापन गर्ने,

(ङ) प्राज्ञिक परिषद्बाट पेश भएका शैक्षिक नीति, योजना र कार्यक्रम उपर विचार गरी न्यासिक परिषद्मा सिफारिस गर्ने,

(च) स्वदेशी वा विदेशी शिक्षण संस्थाले विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धन लिन चाहेमा त्यस्ता शिक्षण संस्थालाई तोकिए बमोजिम सम्बन्धन दिन न्यासिक परिषद्मा सिफारिस गर्ने,

(छ) शैक्षिक कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार संकाय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने, गाभ्ने, स्थानान्तरण गर्ने र खारेज गर्ने सम्बन्धमा न्यासिक परिषद्मा सिफारिस गर्ने,

(ज) कुनै पनि स्वदेशी वा विदेशी, सरकारी वा गैर सरकारी, शैक्षिक वा अन्य कुनै निकाय वा व्यक्तिबाट प्राप्त आर्थिक सहयोग स्वीकार गर्नका लागि न्यासिक परिषद् समक्ष पेश गर्ने,

(झ) संकाय, केन्द्र र क्याम्पसमा सञ्चालन हुने वा सञ्चालन भएका शैक्षिक कार्यक्रमहरुका लागि आवश्यक मापदण्ड, पूर्वाधार र सुविधा निर्धारण गर्ने र तिनको मूल्याङ्कन गर्ने,

(ञ) प्राज्ञिक परिषद्बाट पेश भएका प्रस्ताव उपर विचार गरी न्यासिक परिषद्मा पेश गर्ने,

(ट) प्राज्ञिक परिषद्लाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(ठ) न्यासिक परिषद्, अध्यक्ष र कुलपतिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(३) कार्यकारी परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद - ६

प्राज्ञिक परिषद्

११. प्राज्ञिक परिषद्को गठनः (१) विश्वविद्यालयको शैक्षिक तथा प्राज्ञिक कार्यलाई व्यवस्थित गर्न देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहेको एउटा प्राज्ञिक परिषद् रहनेछः-

(क) उपकुलपति -संयोजक

(ख) रजिष्ट्रार -सदस्य

(ग) डीनहरु -सदस्य

(घ) शिक्षण संस्थाका प्रमुखहरु -सदस्य

(ङ) विश्वविद्यालयका प्राध्यापकहरु मध्येबाट कुलपतिले तोकेका कम्तीमा एक जना महिला सहित चार जना -सदस्य

(च) शिक्षाविद्मध्ये न्यासिक परिषद्ले तोकेका दुई जना -सदस्य

(छ) विश्वविद्यालयका पाठ्यक्रम तथा परीक्षा सम्बन्धी निकाय प्रमुखहरु -सदस्य

(ज) प्राज्ञिक परिषद्ले छानेको डीन -सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ङ), (च) र (ज) वमोजिमका सदस्यहरुको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(३) प्राज्ञिक परिषद्का सदस्यहरुले तोकिए बमोजिम बैठक भत्ता पाउनेछन् ।

(४) उपदफा (१) को खण्ड (च) बमोजिमका सदस्यहरुले बैठक भत्ताका अतिरिक्त तोकिए बमोजिमको अन्य सुविधा पाउनेछन् ।

(५) प्राज्ञिक परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१२. **प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः** (१) प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विश्वविद्यालय अन्तर्गत अध्ययन, अनुसन्धान र प्रशिक्षण हुने विषयहरुको पाठ्यक्रम निर्धारण गर्ने तथा सबै तहका शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धान कार्यको सञ्चालन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

(ख) संकाय र शैक्षिक संस्थाबाट प्राप्त शैक्षिक नीति, योजना र कार्यक्रम सम्बन्धी प्रस्ताव उपर विचार गरी कार्यकारी परिषद्मा सिफारिस गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहने विद्यार्थीको भर्ना सम्बन्धी आधार, योग्यता, प्रक्रिया र संख्या निर्धारण गर्ने तथा एक शैक्षिक सत्रमा पूरा गर्नुपर्ने न्यूनतम हाजिरी प्रतिशत निर्धारण गर्ने,

(घ) अनुसन्धान सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने र अनुसन्धान कार्यक्रमलाई स्वीकृति प्रदान गर्ने,

(ङ) शिक्षण र अनुसन्धानको स्तर निर्धारण गर्ने,

(च) प्राज्ञिक विषयमा कार्यकारी परिषद्‌लाई राय सल्लाह दिने,

(छ) विश्वविद्यालय मातहतका संकाय, कलेज, सम्बन्धन प्राप्त सम्पूर्ण शिक्षण संस्थाले लिने परीक्षाको किसिम, ग्रेडिङ प्रणाली र मूल्याङ्कनको आधार तोक्ने,

(ज) लव्धांङ्क पत्र तथा विश्वविद्यालयले प्रदान गर्ने योग्यताको प्रमाणपत्र निर्धारण गर्ने,

(झ) तोकिएको विषयमा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने विद्यार्थी, प्रशिक्षार्थी वा अनुसन्धानकर्तालाई तोकिए बमोजिम प्रमाणपत्र र उपाधि दिने,

(ञ) अनुसन्धानात्मक कार्य गर्ने तथा प्राज्ञिक क्षेत्रमा उल्लेखनीय कार्य गर्ने व्यक्तिलाई मानार्थ उपाधि प्रदान गर्ने,

(ट) विशिष्ट श्रेणी हासिल गरी उल्लेखनीय योगदान गरेका व्यक्तिलाई आफ्नो संकायसँग सम्बन्धित उपाधि प्रदान गर्ने,

(ठ) विश्वविद्यालयले कुनै स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थाको शैक्षिक उपाधिलाई मान्यता दिने,

(ड) विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका शैक्षिक उपाधिहरुको समकक्षता र स्तर निर्धारण गर्ने,

(ढ) अध्ययन, अध्यापन, अनुसन्धान तथा आविष्कार सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने,

(ण) स्वदेशी वा विदेशी शिक्षण संस्थाले विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धन लिन चाहेमा त्यस्ता शिक्षण संस्थालाई तोकिए बमोजिम सम्बन्धन दिन कार्यकारी परिषद्‌मा सिफारिस गर्ने,

(त) स्वदेशी वा विदेशी शिक्षण संस्थाहरुसँग क्रेडिट ट्रान्सफर गर्ने व्यवस्था मिलाउने,

(थ) एक कार्यक्रम वा विषयबाट अर्को कार्यक्रम वा विषयमा स्थानान्तरण गर्न तथा क्रेडिट ट्रान्सफर पाउन विद्यार्थीले पूरा गर्नुपर्ने मापदण्ड निर्धारण गर्ने,

(द) संकाय र शैक्षिक संस्थामा सञ्चालन हुने वा सञ्चालन भएका शैक्षिक कार्यक्रमहरुका लागि आवश्यक मापदण्ड, पूर्वाधार, शैक्षिक सामग्री र सुविधा निर्धारण गर्ने र तिनको मूल्याङ्कन गर्ने,

(ध) शैक्षिक कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार संकाय र शैक्षिक संस्था खोल्ने, गाभ्ने, स्थानान्तरण गर्ने र खारेज गर्ने सम्बन्धी प्रस्ताव कार्यकारी परिषद्मा पेश गर्ने,

(न) अध्ययन अध्यापन र अनुसन्धानमा सूचना प्रविधि र अत्याधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी नयाँ नयाँ सिकाईका अवसर सिर्जना गर्ने,

(प) अध्ययन अध्यापनलाई अनुसन्धानमूलक बनाउने,

(फ) नयाँ प्रविधि, परापूर्वकालीन तथा आधुनिक आर्किटेक्ट, आदि विषयमा अनुसन्धान गर्ने गराउने र यसका लागि आवश्यकता अनुसार स्थानीय, क्षेत्रीय तथा राष्ट्रियस्तरमा शैक्षिक सहकार्य गर्ने,

(ब) प्रत्येक विद्यार्थीको व्यक्तिगत विद्युतीय पोर्टफोलियो सिर्जना गर्ने,

(भ) शैक्षिक कार्यक्रम र पाठ्यक्रमको अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा मान्यता प्राप्त गर्न आवश्यक कार्य गर्ने,

(म) इन्टर्न सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

(य) न्यासिक परिषद्,कार्यकारी परिषद्, कुलपति वा उपकुलपतिले तोके बमोजिमका विषयमा राय, सुझाव दिने,

(र) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद — ७

जनशक्ति व्यवस्थापन समिति

१३. **जनशक्ति व्यवस्थापन समितिः** (१) शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्ति तथा बढुवाको लागि सिफारिस गर्न तोकिए बमोजिमको तीन सदस्यीय एक जनशक्ति व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) जनशक्ति व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र पदावधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) जनशक्ति व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा अधिकार प्रत्यायोजन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) जनशक्ति व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष र सदस्यको पारिश्रमिक, सेवा र सुविधाका अन्य शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) जनशक्ति व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ । त्यसरी नतोकिएसम्मको लागि बैठक सम्बन्धी कार्यविधि जनशक्ति व्यवस्थापन समिति आफैंले निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

१४. **कर्मचारी सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** जनशक्ति व्यवस्थापन समिति गठन भई कर्मचारी नियुक्ति नभएसम्मका लागि विश्वविद्यालयको कार्य सञ्चालनको लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नेछ ।

परिच्छेद –८

शिक्षण संस्था तथा अन्य निकाय

१५. **विज्ञ मण्डलः** (१) न्यासिक परिषद्ले विश्वविद्यालयको काममा योगदान पुऱ्याउन विभिन्न विज्ञहरु रहेको विज्ञ मण्डल गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) विज्ञ मण्डल सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१६. **संकायः** (१) विश्वविद्यालयबाट उच्च शिक्षा सम्बन्धमा अध्ययन अध्यापन गराइने विषयका लागि तोकिए बमोजिमका संकायहरु रहनेछन् ।

(२) संकायहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१७. **शिक्षण संस्थाः** (१) विश्वविद्यालयमा अध्ययन, अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तन गर्नको लागि आवश्यकतानुसार शैक्षिक, प्राज्ञिक र अन्य शिक्षण संस्थाहरु स्थापना गरी सञ्चालन गर्न, गराउन सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका शिक्षण संस्थाको स्थापना, सञ्चालन, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१८. **प्राविधिक प्रतिष्ठानः** (१) विश्वविद्यालयले प्राविधिक, व्यवसायिक तथा सीपमूलक औपचारिक शिक्षा र अनौपचारिक तालीमका साथै प्रविधिको प्रवर्द्धन र विकास गर्न प्राविधिक प्रतिष्ठान स्थापना गरी सञ्चालन गर्न गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका प्राविधिक प्रतिष्ठानको स्थापना, सञ्चालन, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१९. **क्याम्पसः** (१) विश्वविद्यालयले विभिन्न विषयमा अध्ययन, अध्यापन गर्न, गराउन आवश्यकता अनुसार क्याम्पसको स्थापना गरी सञ्चालन गर्न गराउन सक्नेछ ।

(२) क्याम्पसको स्थापना, सञ्चालन, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२०. **विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धनः** (१) कुनै स्वदेशी वा विदेशी शैक्षिक संस्थाले विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धन प्राप्त गरी सञ्चालन हुन चाहेमा तोकेको मापदण्ड पूरा गर्ने त्यस्ता शिक्षण संस्थालाई विश्वविद्यालयले सम्बन्धन प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयले तोकेको मापदण्ड पूरा गर्ने स्वदेशी तथा विदेशी विश्वविद्यालय वा शिक्षण संस्थाहरुसँगको सहकार्य र साझेदारीमा विदेशी प्रशिक्षकद्वारा विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रम समेत सञ्चालन गर्न गराउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पस वा शिक्षण संस्थाले तोकिएका शर्त पालना गर्नु पर्नेछ । त्यस्ता क्याम्पस वा शिक्षण संस्थाले तोकिएका शर्त पालन नगरेमा विश्वविद्यालयले सम्बन्धन खारेज गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद —९

विश्वविद्यालयका पदाधिकारी तथा कर्मचारी

२१. **न्यासिक परिषद्को अध्यक्षः** (१) न्यासिक परिषद्को अध्यक्ष दफा ७ को उपदफा (६) मा व्यवस्था भए बमोजिम निर्वाचित हुनेछ ।

(२) न्यासिक परिषद्का अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) न्यासिक परिषद्को बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

(ख) न्यासिक परिषद्को निर्णय कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने गराउने र आवश्यक निर्देशन दिने,

(ग) कुलपतिबाट प्राप्त वार्षिक प्रतिवेदन समीक्षाका लागि न्यासिक परिषद्को बैठकमा पेश गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयको समग्र मूल्याङ्कन गराई न्यासिक परिषद्को निर्णय बमोजिम कुलपतिलाई निर्देशन दिने,

(ङ) विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहको अध्यक्षता गर्ने,

(च) न्यासिक परिषद्को सचिवालय व्यवस्थापन लगायतका न्यासिक परिषद् सञ्चालन र व्यवस्थापनको नेतृत्व गर्ने,

(छ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

(३) अध्यक्ष अर्को एक कार्यकालको लागि मात्र पुनर्निर्वाचित हुन सक्नेछ ।

२२. **सल्लाहकार परिषद्को गठनः** (१) विश्वविद्यालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक सल्लाह र सुझाव प्राप्त गर्न अध्यक्षले एक सल्लाहकार परिषद् गठन गर्न सक्नेछ । उक्त सल्लाहकार परिषद्मा विदेशी नागरिक रहन बाधा पर्ने छैन ।

(२) सल्लाहकार परिषद्को सदस्य संख्या, योग्यता, छनौट विधि, पदावधि, बैठक सम्बन्धी कार्यविधि, बैठक भत्ता तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२३. **कुलपतिः** (१) कुलपति विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने प्रमुख कार्यकारी पदाधिकारी हुनेछ ।

(२) विद्यावारिधी उपाधि हासिल गरी प्राज्ञिक वा प्रशासनिक वा व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कम्तीमा दश वर्षको अनुभव हासिल गरेको र पैतालीस वर्ष उमेर पूरा गरेको व्यक्ति कुलपतिको लागि योग्य हुनेछ ।

(३) कुलपतिको पदमा नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्न न्यासिक परिषद्ले अध्यक्षको संयोजकत्वमा प्रदेश लोकसेवा आयोगले तोकेको आयोगको सदस्य र न्यासिक परिषद्ले तोकेको न्यासिक परिषद्को सदस्य सम्मिलित तीन सदस्यीय समिति गठन गर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको समितिले कुलपति पदमा नियुक्त हुन योग्य तीन जना व्यक्तिको नाम सिफारिस गर्नु पर्नेछ र यसरी सिफारिस भएका व्यक्तिहरु मध्येबाट मुख्यमन्त्रीले कुलपतिको नियुक्ति गर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) र (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुलपतिको पदमा पहिलो पटक नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्न प्रदेश सरकारको शिक्षा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रीको संयोजकत्वमा प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको उपाध्यक्ष र प्रमुख सचिव सदस्य रहेको तीन सदस्यीय एक समिति गठन गर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको समितिले कुलपतिको पदमा नियुक्त हुन योग्य तीन जना व्यक्तिको नाम सिफारिस गर्नुपर्नेछ र यसरी सिफारिस भएका व्यक्तिहरु मध्येबाट मुख्यमन्त्रीले कुलपतिको नियुक्ति गर्नेछ ।

(७) कुलपतिको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ र अर्को एक पदावधिको लागि निजलाई पुनर्नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(८) कुलपतिको कार्य क्षमताको अभाव वा खराब आचरण भएको वा इमान्दारितापूर्वक आफ्नो पदीय कर्तव्य पालना नगरेको वा बदनीयतपूर्वक काम कारबाही गरेको वा शारीरिक वा मानसिक अस्वस्थताका कारण आफ्नो पदीय जिम्मेवारी पूरा गर्न असमर्थ रहेको भनी न्यासिक परिषद्ले गठन गरेको तीन सदस्यीय छानबिन समितिको प्रतिवेदनको आधारमा न्यासिक परिषद्को सिफारिसमा कुलपतिलाई मुख्यमन्त्रीले पदमुक्त गर्नेछ। यस उपदफा बमोजिम आफूलाई आरोप लागेको विषयमा छलफल हुने न्यासिक परिषद्को बैठकमा कुलपतिले भाग लिन र त्यसपछि सो विषयमा टुङ्गो नलागेसम्म निजले आफ्नो पदको कार्यसम्पादन गर्न पाउने छैन। छानबिन समितिले कारवाहीको लागि सिफारिस गर्नु अगाडि कुलपतिलाई सुनुवाइको मौका दिनु पर्नेछ।

२४. **कुलपतिको काम, कर्तव्य र अधिकारः** (१) कुलपतिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) न्यासिक परिषद्को नीति निर्देशनमा रही विश्वविद्यालयको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने,

(ख) विश्वविद्यालयको वार्षिक बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा गरी अध्यक्ष मार्फत न्यासिक परिषद् समक्ष पेश गर्ने,

(ग) न्यासिक परिषद्को निर्णय र निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

(घ) यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा कुनै निकाय वा अधिकारीले गर्ने भनी उल्लेख भए बाहेकका विश्वविद्यालयसँग सम्बन्धित अन्य सबै कामहरु गर्ने,

(ङ) विश्वविद्यालयको उद्देश्य प्राप्तिका लागि आर्थिक स्रोत जुटाउन आवश्यक कार्य गर्ने,

(च) उपकुलपतिको वार्षिक कार्य सम्पादनको मूल्याङ्कन गर्ने,

(छ) न्यासिक परिषद्ले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने,

(२) कुलपति आफ्नो र विश्वविद्यालयको समग्र कामका लागि न्यासिक परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ ।

(३) कुलपतिले देहायका विषयहरु समेटी आफ्नो वार्षिक कार्य प्रगतिको समीक्षा सहितको प्रतिवेदन अध्यक्ष मार्फत न्यासिक परिषद्को बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछः-

(क) विश्वविद्यालयको नीति, योजना, बजेट तथा वित्त व्यवस्थापन,

(ख) अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध,

(ग) विश्वविद्यालयको समग्र आन्तरिक नियमन, अनुगमन र मूल्याङ्कन,

(घ) अन्य आवश्यक विषय ।

२५. **उपकुलपतिः** (१) उपकुलपतिको नियुक्ति उपदफा (३) बमोजिमको समितिको सिफारिसमा न्यासिक परिषद्ले गर्नेछ ।

(२) विद्यावारिधी उपाधि हासिल गरी प्राज्ञिक क्षेत्रमा कम्तीमा आठ वर्षको अनुभव हासिल गरेको र चालीस वर्ष उमेर पूरा गरेको व्यक्ति उपकुलपतिको लागि योग्य हुनेछ ।

(३) उपकुलपतिको पदमा नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्न न्यासिक परिषद्ले अध्यक्षको संयोजकत्वमा प्रदेश लोकसेवा आयोगले तोकेको आयोगको सदस्य र न्यासिक परिषद्ले तोकेको न्यासिक परिषद्को सदस्य सम्मिलित तीन सदस्यीय समिति गठन गर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको समितिले उपकुलपति पदमा नियुक्त हुन योग्य तीन जना व्यक्तिको नाम सिफारिस गर्नु पर्नेछ र यसरी सिफारिस भएका व्यक्तिहरु मध्येबाट मुख्यमन्त्रीले उपकुलपतिको नियुक्ति गर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) र (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपकुलपतिको पदमा पहिलो पटक नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्न प्रदेश सरकारको शिक्षा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रीको संयोजकत्वमा कुलपति र प्रदेश सरकारको शिक्षा क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालयको प्रदेश सचिव सम्मिलित तीन सदस्यीय समिति गठन गर्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको समितिले उपकुलपतिको पदमा नियुक्त हुन योग्य तीन जना व्यक्तिको नाम सिफारिस गर्नु पर्नेछ र यसरी सिफारिस भएका व्यक्तिहरु मध्येबाट मुख्यमन्त्रीले उपकुलपतिको नियुक्ति गर्नेछ ।

(७) उपकुलपतिको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ र अर्को एक पदावधिको लागि निजलाई पुनर्नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(८) कुलपतिलाई पदमुक्त गर्दा अपनाइने समान आधार, कार्यविधि र प्रक्रिया अपनाई अध्यक्षले उपकुलपतिलाई पदमुक्त गर्न सक्नेछ ।

२६. **उपकुलपतिको काम, कर्तव्य र अधिकारः** उपकुलपतिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) प्राज्ञिक परिषद्को अध्यक्षता गर्ने,

(ख) प्राज्ञिक परिषद्को कार्य सम्पादन सम्बन्धी वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन कुलपति समक्ष पेश गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयको प्राज्ञिक कार्यक्रम, मूल्याङ्कन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयमा अध्ययन र अध्यापन गरिने विभिन्न विषयहरुको पाठ्यक्रमको निर्धारण तथा विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने,

(ङ) विद्यार्थी कल्याणसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कार्य गर्ने गराउने,

(च) शैक्षिक परामर्श तथा समुदाय सेवा व्यवस्थापन गर्ने,

(छ) शैक्षिक कार्यक्रमका क्रियाकलापहरुको सहजीकरण, नियमन र मूल्याङ्कन गर्ने,

(ज) शिक्षण संस्थाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको सुपरिवेक्षण र नियमन गर्ने,

(झ) रजिष्ट्रार र डीनको वार्षिक कार्य सम्पादनको मूल्याङ्कन गर्ने,

(ञ) कुलपतिको निर्देशन बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने गराउने,

(ट) दफा २३ को उपदफा (८) को अवस्था परेमा कुलपतिले गर्ने काम गर्ने,

(ठ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

२७. **रजिष्ट्रारः** (१) रजिष्ट्रारले विश्वविद्यालयको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको रुपमा काम गर्नेछ ।

(२) रजिष्ट्रारको योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) रजिष्ट्रारको नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न न्यासिक परिषद्ले उपकुलपतिको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय एक समिति गठन गर्नेछ र सो समितिको सिफारिसमा कुलपतिले रजिष्ट्रारको नियुक्ति गर्नेछ ।

(४) रजिष्ट्रारको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ र अर्को एक पदावधिको लागि निजलाई पुनर्नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(५) कुलपतिलाई पदमुक्त गर्दा अपनाइने समान आधार, कार्यविधि र प्रक्रिया अपनाई अध्यक्षले रजिष्ट्रारलाई पदमुक्त गर्न सक्नेछ ।

२८. **रजिष्ट्रारको काम, कर्तव्य र अधिकारः** रजिष्ट्रारको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विश्वविद्यालयको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको रुपमा काम गर्ने,

(ख) सूचना तथा प्रविधिको व्यवस्था र सञ्चालन गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,

(घ) पुस्तकालय व्यवस्थापन गर्ने,

(ङ) लेखा उत्तरदायी अधिकृतको रुपमा कार्य गर्ने,

(च) वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरी कार्यकारी परिषद् समक्ष पेश गर्ने,

(छ) न्यासिक परिषद्, कुलपति र उपकुलपतिले तोके बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने,

(ज) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

२९. **डीनः** (१) संकाय प्रमुखको रुपमा कार्य गर्न प्रत्येक संकायमा एक जना डीन रहनेछ ।

(२) कार्यकारी परिषद्ले उपकुलपतिको संयोजकत्वमा गठन गरेको तीन सदस्यीय समितिको सिफारिसमा कुलपतिले डीनको नियुक्ति गर्नेछ ।

(३) डीनको काम, कर्तव्य, अधिकार, पारिश्रमिक र सेवाका अन्य शर्त तोकिएबमोजिम हुनेछ।

३०. **निर्देशकः** (१) विश्वविद्यालय अन्तर्गतका केन्द्रको प्रमुखको रुपमा काम गर्न प्रत्येक केन्द्रमा एक जना निर्देशक रहनेछ र निजले सम्बन्धित डीनको सामान्य निर्देशनमा रही कार्य गर्नेछ ।

(२) निर्देशकको नियुक्ति, काम, कर्तव्य, अधिकार, पारिश्रमिक र सेवाका अन्य शर्त तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. **क्याम्पस प्रमुखः** (१) प्रत्येक क्याम्पसमा एक क्याम्पस प्रमुख रहनेछ ।

(२) क्याम्पस प्रमुखको नियुक्ति, काम, कर्तव्य, अधिकार, पारिश्रमिक र सेवाका अन्य शर्त तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३२. **शिक्षक तथा कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) विश्वविद्यालयमा आवश्यक संख्यामा शिक्षक तथा कर्मचारी रहनेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति जनशक्ति व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा गरिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमका शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति, पारिश्रमिक र सेवाका अन्य शर्त तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद — १०

विश्वविद्यालयको कोष, लेखा तथा लेखापरीक्षण

३३. **विश्वविद्यालयको कोषः** (१) विश्वविद्यालयको आफ्नो एउटा छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहाय बमोजिमका रकम रहनेछः-

(क) नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) विश्वविद्यालयले ऋण तथा सापटी लिएको रकम,

(ग) विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट प्राप्त अनुदान,

(घ) कुनै व्यक्ति वा संस्थाबाट दान, दातव्य र आर्थिक सहायता स्वरुप प्राप्त रकम,

(ङ) अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, विदेशी व्यक्ति, सरकार, एजेन्सी वा वित्तीय संस्थाहरुबाट सहयोग वा ऋण स्वरुप प्राप्त रकम,

(च) विश्वविद्यालयको कोष परिचालन गरी बढे बढाएको रकम,

(छ) सेवा शुल्क तथा अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) विश्वविद्यालयले उपदफा (१) को खण्ड (ङ) बमोजिम कुनै रकम प्राप्त गर्दा प्रदेश सरकार मार्फत नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयको कोषको रकम तोकिएको बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको कोष र खाताको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) विश्वविद्यालयको सबै खर्चहरु उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

३४. **लेखा र लेखापरीक्षणः** (१) विश्वविद्यालयले आफ्नो आय-व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राख्नु पर्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयले लेखाको तोकिए बमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयको आय व्ययको लेखा परीक्षण प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद — ११

विविध

३५. शिक्षण संस्थाको स्थापना र सम्बन्धनः (१) विश्वविद्यालयले प्रचलित कानून बमोजिम स्वदेशी तथा विदेशी पाठ्यक्रममा अध्यापन गराउन शिक्षण संस्था स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको शिक्षण संस्थाले विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त गर्दा तोकिए बमोजिमको मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सम्बन्धन प्राप्त शिक्षण संस्थाको स्वरुप र त्यस्तो सामुदायिक शिक्षण संस्थाले विश्वविद्यालयबाट पाउने सहयोग तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३६. प्रमाणपत्र र उपाधि दिने तथा समकक्षता र स्तर निर्धारण गर्नेः (१) तोकिएको विषयमा आवश्यक मापदण्ड पूरा गर्ने विद्यार्थी, प्रशिक्षार्थी वा अनुसन्धानकर्तालाई विश्वविद्यालयले तोकिए बमोजिमको प्रमाणपत्र र उपाधि प्रदान गर्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयले अनुसन्धान तथा प्राज्ञिक क्षेत्रमा उल्लेखनीय कार्य गर्ने व्यक्ति वा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा ख्याति प्राप्त विशिष्ट व्यक्तिलाई मानार्थ उपाधि प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयले कुनै स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थाको शैक्षिक उपाधिलाई मान्यता दिन र विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका शैक्षिक उपाधिहरुसँग ती उपाधिहरुको समकक्षता र स्तर निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(४) विश्वविद्यालयले कुनै स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालयसँग समझदारी गरी तोकिए बमोजिम दोहोरो उपाधि (डुयल डिग्री) प्रदान गर्न सक्नेछ ।

३७. विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरुको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनः (१) कुलपति, उपकुलपति र रजिष्ट्रारको न्यासिक परिषद्‌ले र डीन तथा शिक्षण संस्थाका प्रमुखको कुलपतिले वार्षिक कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्न तोकिए बमोजिम मापक सूचकाङ्क निर्धारण गरिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमका पदाधिकारीहरुको मूल्याङ्कन गर्दा ८० प्रतिशत भन्दा कम अंक प्राप्त गरेमा त्यस्तो पदाधिकारीको कार्यक्षमताको अभाव रहेको मानिनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमका पदाधिकारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

३८. **विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यताः** विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहने विद्यार्थी, प्रशिक्षार्थी वा अनुसन्धानकर्ताको योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ।

३९. **साझेदारी वा सहकार्य गर्न सकिनेः** (१) विश्वविद्यालयको व्यवस्थापनमा सुधार, शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि, अनुसन्धान तथा सिकाईका नयाँ तरिका अवलम्बन गर्ने लगायतका कार्य गर्न स्वदेशी तथा विदेशी विश्वविद्यालय, शैक्षिक संस्था वा गैर सरकारी संस्थासँग विश्वविद्यालयले पारस्परिक साझेदारी वा सहकार्य गर्न सक्नेछ।

(२) विश्वविद्यालयले उपदफा (१) बमोजिम विदेशी विश्वविद्यालय, शैक्षिक संस्था वा गैर सरकारी संस्थासँग पारस्परिक साझेदारी वा सहकार्य गर्दा प्रदेश सरकार मार्फत नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ। त्यसरी नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिदा एकैपटक वा विषयगत रुपमा पटक पटक सहमति लिनु पर्नेछ।

(३) विश्वविद्यालयले कुनै स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालयसँग एक आपसमा विद्यार्थी तथा शिक्षक आदान प्रदान गर्न सक्नेछ।

(४) विश्वविद्यालयले कुनै स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालयसँग पदाधिकारी तथा न्यासिक परिषद सदस्यको अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

४०. **सिफारिस तथा सहजीकरणः** (१) विश्वविद्यालयको हित, उन्नति र ख्यातिका लागि प्रदेश सरकारले आवश्यकता बमोजिम नेपाल सरकार, विदेशी सरकार, राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थालाई आवश्यक सिफारिस तथा सहजीकरण गर्नेछ।

(२) प्रदेश सरकारले विश्वविद्यालयसँग सम्वन्धित विदेशी विद्यार्थी तथा शिक्षकको प्रवेशाज्ञाका लागि आवश्यक सिफारिस तथा सहजीकरण गर्नेछ।

४१. **प्रदेश सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेः** (१) विश्वविद्यालयले प्रदेश सरकारलाई आर्थिक दायित्व पर्ने गरी कुनै पदाधिकारी, शिक्षक तथा कर्मचारी दरबन्दी स्वीकृत गर्नु अघि वा त्यस्ता पदाधिकारी, शिक्षक तथा कर्मचारीको पारिश्रमिक तथा सेवा सुविधा थप गर्नु अघि प्रदेश सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

(२) प्रदेश सरकारलाई थप आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयमा नियम बनाउँदा वा कुनै कार्य गर्दा प्रदेश सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

४२. **विश्वविद्यालयलाई छुट र सुविधाः** विश्वविद्यालयको रजिष्ट्रेशन गर्नुपर्ने जुनसुकै लिखत रजिष्ट्रेशन गर्नु परेमा प्रचलित कानून बमोजिम रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट दिइनेछ।

४३. परीक्षा प्रणाली र पाठ्यक्रम सम्बन्धी व्यवस्थाः विश्वविद्यालयको परीक्षा र पाठ्यक्रम सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४४. काम कारबाही बदर नहुनेः विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीको स्थान रिक्त भई वा कुनै पदाधिकारीको नियुक्ति वा कुनै अंगको गठनमा त्रुटि भई काम कारवाही भएको रहेछ भने सो कारणले मात्र त्यस्तो काम कारवाही बदर हुने छैन।

४५. असल नियतले काम गरेकोमा बचाउः यो ऐन बमोजिम असल नियत लिई गरेको वा गर्न खोजेको कुनै कामको सम्बन्धमा विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारी उपर मुद्दा चलाउने वा अन्य कुनै कानूनी कारवाही गरिने छैन।

४६. संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग सम्पर्कः विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय मार्फत र प्रदेश सरकारसँग सम्पर्क राख्दा सामाजिक विकास मन्त्रालय मार्फत राख्नेछ।

४७. विश्वविद्यालय विघटन सम्बन्धी व्यवस्थाः (१) कुनै कारणले विश्वविद्यालय सञ्चालन हुन नसक्ने भएमा प्रदेश सरकारले न्यासिक परिषद्को सिफारिसमा विश्वविद्यालय विघटन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विश्वविद्यालय विघटन भएमा विश्वविद्यालयको सम्पूर्ण चल, अचल सम्पत्ति तथा जायजेथा प्रदेश सरकारको हुनेछ ।

४८. वार्षिक प्रतिवेदनः न्यासिक परिषद्ले विश्वविद्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको छ महिनाभित्र मुख्यमन्त्री समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

४९. नियम बनाउने अधिकारः यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न विश्वविद्यालयले आवश्यक नियम, विनियम, निर्देशिका, मापदण्ड वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।

प्रदेश सभाको सम्वत् २०७६ साल असोज ८ गते बसेको बैठकले नेपालको संविधानको धारा १९९ बमोजिम यो विधेयक पारित गरेको व्यहोरा संविधानको धारा २०१ बमोजिम प्रमाणित गर्दछु ।

नेत्रनाथ अधिकारी
सभामुख
गण्डकी प्रदेश

मितिः

प्रदेश सभाका सभामुखबाट प्रमाणित यो विधेयक नेपालको संविधानको धारा २०१ को उपधारा (२) बमोजिम प्रमाणीकरण गर्दछु ।

बाबुराम कुँवर
प्रदेश प्रमुख